

πατρός κρεωπώλου, ὅτι λίαν ἐνωρίς ἐγκατέλιπε τὸ γραμματοδιδασκαλεῖον τῆς πόλεως ταύτης, ἐν ᾧ εἶχε λάβῃ ἐλλιπεστάτην ἐκπαίδευσιν, ὅτι κατόπιν διέπραξε πολλές κατεργαρίες, ὅτι ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὸ ἐργαστήριον τοῦ πατρὸς του, ἐν ᾧ ἐμαθήτευεν, ὅτι περιεπλάνητο ἀργὸς ἐπὶ τινὰ ἔτη τῆδε κάκεισε, εἴτα δὲ συνήψε σχέσεις μετὰ τινος νεάνιδος, κατὰ ὁκτὼ ἔτη πρεσβυτέρας αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν, ὅπως ἀποφύγη μέγα σκάνδαλον, ἐνυμφεύθη ἀπερισκέπτως καὶ συνεβίωσε μετ' αὐτῆς πολὺ δυσηρεστημένος καὶ δυστυχής. Κατόπιν δέ, οἰκογενειάρχης ὢν, κατεδιώχθη ὑπὸ ἀστυνομικῶν κλητῆρων ἕνεκα λαθροθηρίας, ἔφυγεν εἰς Λονδίνον, ἔγεινε κατ' ἀρχὰς ἱποκόμος, εἴτα δὲ ὑποβολεὺς ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ Κύριος οἶδε ποῖα ἄλλα ἐπιτηδεύματα μετῆλθε μέχρις οὗ κατῴρθησε νὰ γείνη ἡθοποιὸς καὶ διευθυντὴς δραματικοῦ θιάσου. Ὡς τοιοῦτος ἐκέρδησε πολλὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐπολλαπλασίασε διὰ τοκογλυφίας τοῦ χειρίστου εἵδους, τέλος δὲ ἀπεσύρθη πλούσιος γενόμενος εἰς τὸ Stratford, ἔνθα ἵδρυσεν ζυθοποιεῖον, καὶ ἀπέθανε τὸ 1616 ἐν τῇ γενεθλίῳ του πόλει. Ἄλλ' ἓνας τοιοῦτος ἄνθρωπος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἔγραψε τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα τὰ φέροντα τὸ ὄνομα τοῦ Σαίξπηρου!

Εἶνε καταφανές, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξιστόρησις καὶ παραστάσις τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ βασίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῶν φλυαριῶν, ὅσας ἐξήνεγκον οἱ τρεῖς ἐκεῖνοι φωστῆρες, ὁ Davenant, ὁ Aubrey καὶ ὁ Betterton, περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος.

Ἄλλ' ἂν συναρμολογήσωμεν τὰς περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ ὑπὸ ἀξιοπίστων μαρτύρων βεβαιουμένας εἰδήσεις, λαμβάνομεν τῇ ἀληθείᾳ ὅλως διάφορα ἐξαγόμενα. Ὁ Steevens ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γενομένῃ ἐκδόσει τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρου περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὡμολόγησεν εἰλικρινῶς: «πᾶν ὅ,τι γινώσκομεν μετὰ τινος βεβαιότητος περὶ τοῦ βίου τοῦ Σαίξπηρου εἶνε: ὅτι ἐγεννήθη ἐν τῇ πόλει Stratford παρὰ τῷ ποταμῷ Avon, ἐνυμφεύθη αὐτόθι καὶ ἔσχε τέκνα, μετέβη εἰς Λονδίνον, ὅπου ἔγεινεν ἡθοποιός, ἔγραψε ποιήματα καὶ δράματα, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Stratford, ἔκαμεν ἐκεῖ τὴν διαθήκην του, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη.» Ταῦτα βεβαίως εἶναι πολὺ ὀλίγα, ἀλλ' ἂν προσθέσωμεν ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ ποιητοῦ περιεβλήθη ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐν τῇ πόλει

τιμητικὰ ἀξιώματα, ὅπως ἐξάγεται μετὰ βεβαιότητος ἐκ τινων μετέπειτα ἀνακαλυφθέντων ἐπισήμων ἐγγράφων, καὶ ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτός, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινων συμβολαίων καὶ ἐκ τῆς διαθήκης του, ἐκτήσατο ἱκανὴν περιουσίαν χρημάτων, τὴν ὁποίαν μετεχειρίσθη εἰς ἀγορὰν κτημάτων καὶ οἰκοπέδων ἐν Stratford καὶ ἐν Λονδίῳ, ἔχομεν πάντα ὅσα καὶ σήμερον ἐτι μετὰ πληρεστάτης βεβαιότητος γινώσκομεν περὶ τοῦ Σαίξπηρου.

Ἀπὸ τῆς βαπτίσεώς του (1564, 26. ἀπριλίου) οὐδὲν ἀπολύτως γινώσκομεν περὶ τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ μέχρι τῆς προκηρύξεως τῶν γάμων του (28. νοεμβρίου 1582). Ἐκτοτε δὲ μανθάνομεν, ὅτι τῷ μὲν 1583 μία θυγάτηρ αὐτοῦ Σουσάννα, τῷ δὲ 1585 δύο διδυμα τέκνα, Ἀμλέτος καὶ Ἰουδίθ, ἐβαπτίσθησαν. Κατὰ πρώτην φοράν ἐν τῇ φιλολογίᾳ βλέπομεν μνημονευόμενον τὸν Σαίξπηρον ὑπὸ τοῦ Greenes ἐν τινι λιβέλλῳ, ἀναγομένῳ εἰς τὸ ἔτος 1592, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι ὁ Σαίξπηρος τότε εἶχεν ἤδη ἀποκτήσῃ φήμην τινὰ ὡς ἡθοποιὸς καὶ ὡς δραματικὸς ποιητὴς. Τῷ 1593 ἐδημοσιεύθη ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἄδωνις τοῦ Σαίξπηρου, τῷ δὲ 1594 ἡ Λουκρητία του. Ἐν ἔτει 1596 ἡ οἰκογένεια Σαίξπηρου ἐνεργεῖ ὅπως λάβῃ ἐν οἰκόσημον καὶ εἰσαχθῇ εἰς τὴν gentry. Τῷ 1597 ἠγόρασεν ὁ Σαίξπηρος τὸ New Place, τὸ μέγιστον κτῆμα ἐν Στράτφορδ. Τῷ 1598 ὁ Φραγκίσκος Meres ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ Palladis Tamia (Ταμεία τῆς Παλλάδος, ἥτοι θησαυρὸς τῆς σοφίας) ὠνόμασε τὸν Σαίξπηρον τὸν μέγιστον δραματικὸν καὶ τὸν ἐξοχώτατον λυρικὸν ποιητὴν τῆς Ἀγγλίας. Εἶνε λοιπὸν βέβαιον, ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνος ὁ Σαίξπηρος ἐθεωρεῖτο παρὰ τῶν συγχρόνων του ὡς μέγιστος δραματικὸς ποιητὴς καὶ ὅτι τότε εἶχεν ἀποκτήσει ἱκανὴν περιουσίαν. Περαιτέρω δὲ ἐν ταῖς μαρτυρίαις ταύταις οὐδὲν εὐρίσκομεν τὸ δυνάμενον νὰ παράσχῃ ἀμφιβολίαν τινὰ περὶ τοῦ Σαίξπηρου ὡς ποιητοῦ. Ὅτι ἐγεννήθη ἐν μικρᾷ ἐξοχικῇ πόλει, ὅτι ἐνυμφεύθη ἐν ἡλικίᾳ μόλις 18 ἐτῶν νεάνιδα εικοσιτετραετῇ, ὅτι μετῴκησεν εἰς Λονδίνον, καὶ ὅτι ἠγόρασε κτῆματα, πάντα ταῦτα οὐδόλως δύναται νὰ μαρτυρήσωσι κατὰ τοῦ ποιητικοῦ σταδίου τοῦ Σαίξπηρου, ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου ἢ ὑπὸ τοῦ Meres γενομένη μνεία μαρτυρεῖ, νομίζομεν, τρανώτατα ὑπὲρ τοῦ Σαίξπηρου ὡς ποιητοῦ.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Η ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

(Συνέχεια).

ΤΙ τὰ τέσσαρα ταῦτα εἶδη, εἰς ἃ διηρέσαμεν τὴν ἀπαισιοδοξίαν, σπανίως παρουσιάζονται μεμονωμένα καὶ καθαρά, ἐννοεῖται οἰκοδεν: ἡ ἰδιωτικὴ ἀπαισιοδοξία εὐκόλως δύναται νὰ εὐρυνθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ γείνη φιλοσοφικὸν σύστημα, ἀφ' ἑτέρου δὲ πάλιν ἡ συστηματικὴ, ἡ φιλοσοφικὴ ἀπαισιοδοξία ἀπορρέει πολλάκις ἐκ προσωπικῶν, δυσαρμονικῶν, νοσηρῶν προδιαθέσεων, ἐνῷ ἡ ἐκ τῆς πείρας δῆθεν τοῦ κόσμου προερχομένη ἀπαισιοφροσύνη πολλάκις οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰ μὴ ἀνωτέρα τις ἔκφανσις καὶ ἐκδήλωσις τῆς μελαγχολικῆς ψυχικῆς διαθέσεως, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλὰ χάριν συνοπτικωτέρας ἐπισκοπῆσεως τοῦ

πράγματος ἐκρίναμεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέρω διαίρεσιν.

Ὡς πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν ἀπαισιοδοξίαν παρατηρήτεον ἐτι, ὅτι εἰς τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἦτο δεδομένον, νὰ ὑπαχθῇ εἰς φιλοσοφικὸν σύστημα ἡ ἄρνησις αὐτῆ τοῦ κόσμου, ἡ ἀπαισιοδοξία. Μετὰ τὰς πολλὰς ἀποπείρας πρὸς ἐξήγησιν τοῦ κόσμου καὶ κατανόησιν τῆς πορείας αὐτοῦ, ἤχθησαν οἱ ἀπαισιοφρονούντες φιλόσοφοι, ὅπως συμβαίνει μετὰ πάσας τὰς ματαίας προσπάθειας πρὸς λύσιν ἀκατανοήτου τινὸς αἰνίγματος, εἰς τὸ ἀλλόκοτον συμπέρασμα, ὅτι ὁ κόσμος οὗτος οὐδένα ἀπολύτως ἔχει σκοπὸν καὶ οὐδένα ἐν γένει νοῦν καὶ λόγον, ἀλλ' ἐδη-

μουργήθη διὰ τῆς τυφλῆς καὶ ἀλόγου ὁρμῆς τῆς ὕλης, ὑπὸ δὲ τοῦ ἀνθρωπίνου λογικοῦ πρέπει μόνον νὰ περιφρονῇται καὶ ἀποσυγῇται. Ἀντίθετος ταύτῃ τῇ φιλοσοφικῇ ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ θρησκευτικὴ ἀπαισιοδοξία, ἥτοι ἡ συναίσθησις τῆς ἀτελείας καὶ ἀνεπαρκείας πάντων τῶν ἀνθρωπίνων, ἡ πεποίθησις ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ πλήρης, ἀμιγῆς καὶ διαρκῆς εὐχαρίστησις καὶ ἱκανοποίησις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· ἐκ τοῦτου δὲ ἐγεννήθη ὁ πόθος πρὸς τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης ταύτης υπάρξεως εἰς ἄλλην ἀνωτέραν ὑπαρξιν, ὁ κόσμος τῶν αἰσθητικῶν ἐντυπώσεων ἐξηγήθη ὡς ψευδὴς καὶ ἀπατηλός, μετὰ δὲ τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην ταύτην ἠλπίζετο καὶ προσεδοκάτο ἐτέρα βελτιῶν ὑπαρξιν. Τοῦτο βλέπομεν ἐν τῷ βουδδισμῷ, τοῦτο ἐν τῷ χριστιανισμῷ, ὡς ἐμορφώθη ἱστορικῶς, ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν πλατωνικὴν φιλοσοφίαν. Τούναντίον δέ, ἡ ἀρχαιότερα περίοδος τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦ Πλάτωνος ἠγνώνει τὸν πόθον τοῦτον πρὸς τὸν ἄλλον βίον, τὸν μετὰ θάνατον. Παρ' Ὀμήρῳ εὐρίσκομεν τὴν γνώμην ὅτι: καὶ ὁ πτωχότατος ἐργάτης εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἶνε εὐτυχέστερος παρὰ ἡ σκιά τοῦ Ἀχιλλέως εἰς τὸν κάτω κόσμον. Ἡ περιφρόνησις αὕτη τῶν ἐπιγείων, «τῆς κακῆς πραγματικότητος» καὶ ὁ πόθος πρὸς ἄλλην τινὰ ὑψηλότεραν ὑπαρξιν, μὴ περιοριζομένην ὑπὸ τῶν στενῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καταλαμβάνει βεβαίως, ὡς στιγμιαία σκέψις καὶ παροδικὴ ψυχικὴ διάθεσις, πάντα δραστήριον καὶ φιλοπρόοδον ἀνθρώπον κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἀλλ' ἡ εὐγενὴς αὕτη ἀπαισιοδοξία δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μὲ τὴν διαρκὴ καὶ παντοεινὴν δυσἀρέσκειαν τῶν ἡλικιωμένων παιδίων, τὰ ὁποῖα ἀπαισιοφρονοῦσι μόνον καὶ μόνον διότι δὲν βλέπουσιν ἐκπληρουμένας ὅλας τὰς ἐπιθυμίας. Ἀλλ' ὡς συστηματικὴ τάσις, ὡς διαρκῆς καὶ μόνιμος ιδέα καὶ ὡς θεμελιώδης ἀρχὴ ἐν τῷ βίῳ, ἡ ἀπαισιοδοξία αὕτη εἶνε νοσηρὰ καὶ ἐμποδίζει τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τοῦ ν' ἀναπτύξῃ αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν μέχρι τῆς τελειότητος ἐκείνης, ἣν δύναται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπιδιώκῃ.

Ὅτι καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἡμῶν βίῳ μεταξὺ τοῦ ἰδανικοῦ καὶ τῆς πραγματικότητος, ἥτοι μεταξὺ τοῦ κόσμου, ὡς τὸν ἐφαντάσθημεν, καὶ τοῦ κόσμου, ὡς πράγματι ἔχει, ὑπάρχει μέγα χάσμα· ὅτι καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ τῷ κοινωνικῷ ἡμῶν βίῳ ἐπικρατοῦσι δεινότατα κακά· ὅτι τέλος, καὶ ὅλη αὕτη ἐν γένει ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξὶς παρουσιάζει πολλὰς θλιβερωτάτας ὕψεις· πάντα ταῦτα εἶνε ἀναγκαῖον νὰ τὰ γνωρίζωμεν καὶ ὀφείλωμεν νὰ τὰ συναισθανώμεθα, ἀλλὰ τὸ νὰ γινώμεθα διὰ ταῦτα ἀπαισιοδόχοι καὶ ν' ἀποβάλλωμεν πᾶσαν ἐλπίδα βελτιώσεως καὶ προόδου, τοῦτο εἶνε νόσος τῶν ἡμετέρων ἀκριβῶς χρόνων. Ἀλλ' ὅταν θέλωμεν νὰ ἰατρεύσωμεν νόσον τινά, πρέπει κατὰ πρῶτον νὰ ἐξερευνήσωμεν τὰ αἷτια καὶ τὰς πηγὰς αὐτῆς· αἱ δὲ πηγαὶ τῆς νόσου, περὶ ἧς ἐνταῦθα πρόκειται, ἥτοι τῆς ἀπαισιοδοξίας, ἐκτίθενται κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην εἰς τὰς ἐξῆς προτάσεις: — δυνάμεθα, μεταχειριζόμενοι ἐπιστημονικὸν ὕψος, νὰ εἴπωμεν ἐν συντόμῳ: Ἡ ἀπαισιοδοξία ἔχει ὑποκειμενικὰς καὶ ἀντικειμενικὰς ρίζας. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι: ἡ ἀπαισιοδοξία ἀφ' ἐνὸς μὲν προέρχεται ἐκ δυσαρμονικῆς, μελαγχολικῆς προδιαθέσεως τοῦ ἀτόμου ἢ ἐκ νόσου τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκ τινων ιδεῶν καὶ ἀρχῶν, αἵτινες ἐπικρατοῦσαι ἐν τινι

ἐποχῇ καὶ ἀποκατοπτρίζουσαι τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τῆς ὅλης κοινωνίας γίνονται οὕτως εἰπεῖν ἀντικειμενικὰ δυνάμεις καὶ ἐπιδρώσιν εἴτε ἐν συνειδήσει εἴτε καὶ ἀσυνειδήτως ἐπὶ ἐκάστου ἀτόμου. Ἐπαναλαμβάνομεν λοιπόν, 1) ἐκ δυσαρμονικῆς προδιαθέσεως καὶ νόσου πρὸ πάντων τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Τὸ ἀσθενοῦν νευρικὸν σύστημα καὶ ἡ ἄσκοπος, ἄτακτος, χαλαρὰ ἀγωγή ἀποτελοῦσι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἡ ἀπαισιοδοξία φύεται καὶ ἀνθεῖ καὶ ἀκμάζει.

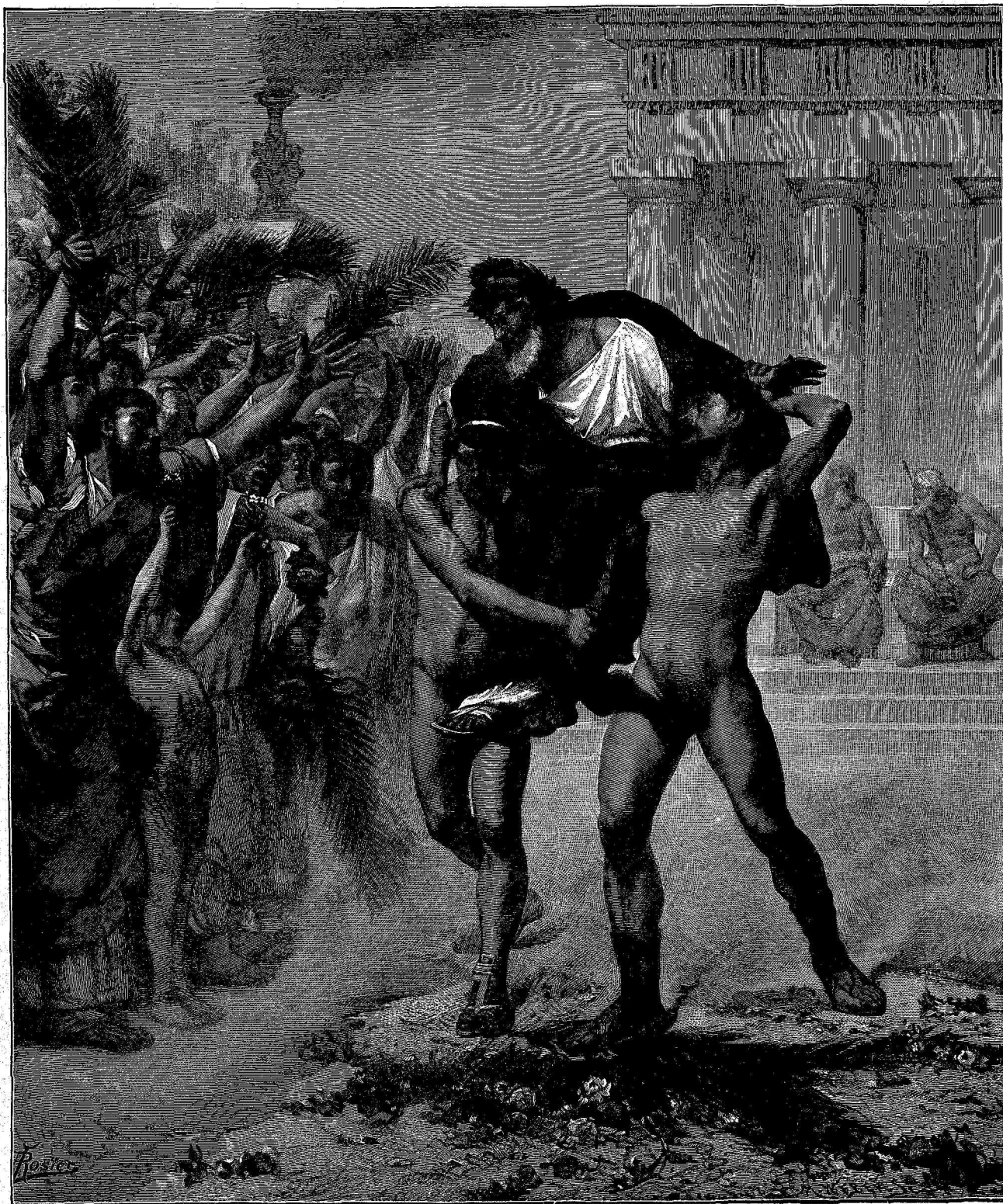
Ὅταν τὸ νευρικὸν σύστημα εἶνε ἐκτεθειμένον εἰς συχνοὺς καὶ ἰσχυροὺς ἐρεθισμούς, καθίσταται ὑπερμέτρως εὐερέδιστον καὶ διατελεῖ εἰς διηνεκὴν ταραχήν, καθ' ἣν πᾶσα ἐντύπωσις προκαλεῖ σφοδρὰν τινα ἀντίδρασιν, ὑπερμετρὸν τινα ἐνέργειαν τῶν νεύρων, οὕτως ὥστε εὐκόλως περιπίπτομεν εἰς σφοδράς καὶ ἐμπαθεῖς τῆς ψυχῆς συγκινήσεις ἢ καὶ εἰς σπασμούς μάλιστα τῶν μυῶνων.

Ὀλόκληρος ἡ ἡμετέρα ἐποχὴ διατελεῖ ἐν διηνεκεῖ ταραχῶδει κινήσει, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ τῆς ὑπερβολικῆς καὶ ὑπὲρ τὸ δέον κατεσπυσμένης ἐργασίας καὶ δράσεως καὶ τῆς ἀκαμάτου ἐπιδιώξεως τοῦ ὕλικου κέρδους, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς ἀκορέστου θηρεύσεως τῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων καὶ διὰ τῶν καταχρήσεων παντὸς εἶδους, ἰδίᾳ δὲ τῆς καταχρήσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν· διὰ τοῦτο εὐρίσκομεν πανταχοῦ ἐκδεδηλωμένην τὴν τάσιν πρὸς τὴν ἀπαισιοδοξίαν καὶ τὴν μεγαλομανίαν, αἵτινες ἀμφότεραι εἶναι καρποὶ τοῦ αὐτοῦ νοσήματος, ἥτοι τοῦ ὑπερμέτρου ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων, τῆς ὑπερευαισθησίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἡ νοσηρὰ αὕτη κατάστασις τῶν νεύρων γίνεται εἰς τὴν συνειδήσιν ἡμῶν ἐπαισθητὴ ὡς ἀδημονία, ὡς ἀόριστόν τι συναίσθημα φόβου καὶ αγωνίας, ὅπερ ἔχει τὴν ἔδραν του ἐν τῷ καλουμένῳ προκαρδίῳ καὶ τὸ ὅποιον ἀφανίζει καὶ καταστρέφει πᾶσαν τοῦ βίου χαρὰν καὶ ἀπολαύσιν. Ἐκ τοῦ ἀγωνιώδους τοῦτου συναίσθηματος ἀπορρέει ἡ ἀνησυχία καὶ ταραχὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ἐσωτερικὴ ἐκείνη κενότης, ἡ ἔλλειψις ἐκείνης πάσης εὐχαριστήσεως καὶ ἱκανοποιήσεως ἐν τῷ βίῳ, ἡ ὠθοῦσα τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν μέθην καὶ τὴν κραιπάλην, ἡ καθιστῶσα τὸν βίον ἀτερπῆ καὶ ἀχαριν καὶ μόνον διὰ τῆς μέθης στιγμιαίαν νάρκωσιν καὶ ἀναισθησίαν τῶν δεινῶν προσπορίζουσα.

Ἄλλαι πάλιν ἐκ τῶν νευρασθενῶν τούτων φύσεων ζῶσιν ἐν διηνεκεῖ ἀγωνία καὶ φόβος, μήπως αἱ πρόσοδοι αὐτῶν δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, μήπως τὰ τέκνα αὐτῶν ἀναγκασθῶσι ποτε νὰ λιμώττωσιν, ἢ ὅτι ὅλος ὁ κόσμος ζητεῖ νὰ τοὺς ἀπατήσῃ καὶ νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ στόματος· διὰ δὲ τῆς νοσηρᾶς ταύτης δυσπιστίας, ἥτις προέρχεται ἐξ ἐπ' ἴσης νοσηρᾶς ὑπερεντάσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, δηλητηριάζουσιν ἑαυτοῖς τὸν βίον καὶ καθίστανται ὄχληροὶ καὶ ἀφόρητοι καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὸν πλησίον. Τὴν κατάστασιν ταύτην παρετήρησα μάλιστα καὶ εἰς εὐπόρους καλλιτέχνας, ὑπὸ τῆς πολλῆς ἐργασίας ἢ ἄλλως καταβληθέντας καὶ ὑπερεντείναντας τὸ νευρικὸν σύστημα, καὶ εἶδον τὸν βίον αὐτῶν οὕτως ἔρημον καὶ ἀτερπῆ καθιστάμενον, τὸ αὐτὸ δὲ παρετήρησα καὶ εἰς παντὸς εἶδους κερδοσκόπους ἐπιχειρηματίας καὶ χρηματιστάς, οἵτινες ἐπὶ τινα χρόνον περὶ μεγάλων χρηματικῶν ποσῶν ἐν φροντίσι καὶ μερίμναις διατελοῦντες ἠωροῦντο διηνεκῶς μεταξὺ ἀγωνίας καὶ ἐλπίδος καὶ ἐταλαντεῦοντο ἐναλλάξ ἀπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς νίκης καὶ τοῦ θρι-

ἀμβου εἰς τὸν φόβον τῆς παντελοῦς οἰκονομικῆς καταστροφῆς. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ γυναικείῳ φύλῳ, ὅπερ σχετικῶς εἶνε ἀπηλλαγμένον καὶ ἠσφαλισμενον ἀπὸ

— Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀγωνιώδους ἐκείνου συναισθήματος ἐκδηλοῦνται πάντα τὰ ψυχικὰ φαινόμενα τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες ὡς ὑπὸ ἐσωτερικῆς τινὸς

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΓΟΡΑ.

Εἰκὼν ὑπὸ J. Rosier.

τῶν ἐξωτερικῶν τρικυμιῶν τοῦ βίου, παρατήρησα πολλάκις τοιαύτην τινὰ κατάστασιν, κατὰ τε τὴν ἐγκυμοσύνην καὶ μετὰ βαρεῖαν λοχείαν, ἰδίᾳ δὲ παρὰ γυναιξίν, ἀποτυχούσαις ἐν τῷ βίῳ εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεως.

ἀνάγκης δεσποζόμενοι ὅτε μὲν θλίβονται, ὀργίζονται, ἐρεθίζονται καὶ ἀγανακτοῦσι καὶ διὰ τὴν ἐλαχίστην αἰτίαν, ὅτε δὲ ἐκρήγνυνται αἰφνης εἰς ἀκατάσχετον, ἀλλὰ στιγμιαίαν καὶ παροδικὴν χαρὰν καὶ εὐδυμίαν. Τὰ τέ-

κνα τοιούτων γονέων εύρίσκονται, φυσικῶ τῷ λόγῳ, ἐν τῇ τρυφερωτάτῃ καὶ ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων ἐπιδεκτικωτάτῃ ἡλικίᾳ ὑπὸ τὴν ἀκαταγώνιστον δύναμιν τοῦ μιμητικοῦ, ἥτις ὁμοῦ μετὰ τῆς κληρονομουμένης παρὰ τῶν γονέων νοσηρᾶς προδιαθέσεως μεταποιεῖ αὐτὰ τοῦ χρόνου προϊόντος εἰς τοὺς εὐφρεῖς μὲν ἐνίοτε, ἀλλὰ πάντοτε δυστυχεῖς, ἀσταθεῖς καὶ ἀκαταστάτους, ἀείποτε ἀνησῦχους, ἀναποφασίστους ἐκείνους ἀνθρώπους, οἵτινες τὰ αἰτία τῶν ἀποτυχιῶν τῶν ἀναζητοῦσιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κόσμῳ καὶ οὕτω καθίστανται ἀπαισιόδοχοι. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Βύρων, τοιοῦτος ὁ Σοπενχάουερ, τοιοῦτος ὁ Λεοπάρδης, τοιοῦτος ὁ Λέναου.

Εἰς τοιοῦτους ἀνθρώπους, ὅσον δῆποτε καὶ ἂν ᾧσιν εὐφρεῖς ἢ καὶ μεγαλοφρεῖς, ἐλλείπει μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ ἡ πρακτικῆ πείρα, ἐκ τῆς ὁποίας ἐν μόνον γραμμάριον εἶνε ἐν τῷ βίῳ καὶ διὰ τὸν βίον ὠφελιμώτερον καὶ πολυτιμώτερον ἢ ἑκατὸν καντάρια σοφίας. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πανταχοῦ ἐξαπατῶνται καὶ παρακροῦνται καὶ ὑποσκελίζονται ὑπὸ ἀνθρώπων μηδαμινῶν μὲν κατὰ τὰ ἄλλα, ἀλλὰ πρακτικῶν, οὕτω δὲ ἡ ἀπαισιοφροσύνη αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ἐκτραχύνεται καὶ στερεοῦται — ἡ νοσηρὰ αὐτῶν φύσις ἐμποδίζει αὐτοὺς ν' ἀποκτήσωσι καὶ διατηρήσωσι τὴν φαιδρότητα καὶ εὐτραπελίαν ἐκείνην ἐν τῷ βίῳ, ἣν οἱ Ἄγγλοι καλοῦσι *humour*, καὶ ἥτις εἶνε ἡ πλήρης ἐλευθερία τοῦ πνεύματος.

Τοιοιουτρόπως ἡ νόσος τοῦ νευρικοῦ συστήματος δύναται νὰ γείνη αἰτία τῆς ἀπαισιοδοξίας ἢ τοῦλάχιστον νὰ προπαρασκευάσῃ αὐτὴ γονιμώτατον ἔδαφος. Ἀλλὰ τοιαύτη τις νοσηρὰ ὑπερευαισθησία τοῦ νευρικοῦ συστήματος δύναται κατὰ καιροὺς νὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ ὁλοκλήρου ἔθνους καὶ νὰ ἐκδηλωθῇ ἐν ὅλῃ τῇ φιλολογικῇ παραγωγῇ τοῦ ἔθνους τούτου. Τοῦτο βλέπομεν λ. χ. ἐν τῇ ῥωσικῇ φιλολογίᾳ (Γογὼλ, Τουργένιεφ κτλ.).

Ἐν τῇ φιλολογίᾳ ταύτῃ ἐπικρατεῖ ἡ ζοφώδης καὶ πνιγρὰ ἀτμοσφαῖρα, ἡ συνθλίβουσα καὶ συσφίγγουσα ἡμῖν τὴν καρδίαν: οὐδαμοῦ ἐν αὐτῇ εὐρίσκομεν ἄνθρωπον

πλήρη, σθεναρὸν καὶ σφριγῶντα, οὐδαμοῦ ἀπολύτρωσιν δι' ὕγιους, ἀνδρικῆς ἐνεργείας καὶ δραστικότητος, πανταχοῦ φθοράν, ἀναισθησίαν καὶ ἀπονάρκωσιν ἐν τῇ ἀπολαύσει, ματαίαν ἐν τῷ σκότει ψηλάφῃσιν, πάντοτε ἔλλειψιν στερεᾶς ἀποφάσεως, δραστηρίου ἐργασίας καὶ χαρμοσύνου, δημιουργικῆς δράσεως.

Ὅπως ἐν τοῖς ἀνωτέρω περιεγράψαμεν τὰ αἰτία τῆς ἀπαισιοδοξίας, ὡς ἐγκείμενα ἐν νόσῳ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, οὕτω νῦν πρέπει νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν αἰτίων ἐκείνων, ἅτινα ἐγκαινται ἐν ταῖς πεπλανημέναις περὶ τοῦ βίου, ιδέαις, ἐν τῇ ἐσφαλμένῃ καὶ μὴ ὕγει περὶ τοῦ βίου φιλοσοφίᾳ. Ἀμφότερα τὰ εἶδη τῶν αἰτίων, τὰ σωματικὰ καὶ τὰ πνευματικὰ, εὐρίσκονται ἐν ἀλληλεπιδράσει. Τὸ νευρικὸν σύστημα βλάπτεται διὰ τῶν ἐσφαλμένων περὶ τοῦ βίου ιδεῶν, καὶ τάνάπαλιν, ἐκ τοῦ νοσοῦντος νευρικοῦ συστήματος εὐκόλως ἀπορρέουσιν αἱ πεπλανημέναι περὶ τοῦ βίου ιδεαί. ἄφ' ἐτέρου δὲ ἕκαστος ἄνθρωπος ἀτομικῶς ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῶν ἐπικρατουσῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ιδεῶν, αἱ ιδεαὶ δὲ πάλιν ἐκάστης ἐποχῆς ἐκφέρονται καὶ ἐκδηλοῦνται ὑπὸ ἐξοχωτέρων τινῶν ἀτόμων, ἀποκατοπτρίζοντων ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῶν τὴν ὅλην κατάστασιν τῆς συγχρόνου κοινωνίας.

Ἀλλὰ ποία εἶνε ἡ ψευδὴς αὕτη φιλοσοφία, ἣν ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα; «Ἀνοησίαι!» ἀκούω σοφοὺς τινὰς ἀναφωνοῦντας, «διὰ τῆς φιλοσοφίας οὐδεμία θεραπεία ἐπέρχεται. Δώσατε εἰς τὸν λαὸν ἐργασίαν καὶ ἄρτον, καὶ τότε θὰ ἐκλείψῃ πᾶσα ἀπαισιοδοξία καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ γενικὴ αὐτάρκεια καὶ εὐχαρίστησις.» Ναί, ἀλλ' ἀκριβῶς παρὰ ταῖς ἀνωτέραις καὶ εὐπορωτέραις κοινωνικαῖς τάξεσι βλέπομεν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπικρατοῦσαν τὴν ἀπαισιοδοξίαν, (ἐννοοῦμεν δηλαδὴ ἐνταῦθα τὴν ἀπαισιοδοξίαν ἐκείνην, ἥτις θεωρεῖ τὸν κόσμον τοῦτον ὡς ἀνεπίδεκτον βελτιώσεως), ἐνῷ αἱ κατώτεραι καὶ πενέστεραι τάξεις πιστεύουσιν, ὅτι διὰ νέων πολιτικῶν ἢ κοινωνικῶν μεταρρυθμίσεων δύναται νὰ ἐπέλθῃ αὐτοῖς βοήθεια καὶ σωτηρία.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Ο ΦΩΝΟΓΡΑΦΟΣ ΩΣ ΠΡΟΞΕΝΗΤΗΣ.

(Ἀμερικανικόν.)

ΠΟ τὴν ιδέαν, ὅπου εἶχα, ὅτι ὁ φωνογράφος εἴμπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ὡς προξενητὴς συνοικεσίων, εἶμαι τώρα ἐντελῶς γιαιτρεμμένος. Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐγιάτρευθκα:

Μίαν ἡμέραν ἡ δεσποινὶς Ἀραβέλλα Χρυσοπαλούκη ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν, νὰ ἴδῃ, νὰ ἀκούσῃ καὶ νὰ γνωρίσῃ τὸν φωνογράφον. Ἡ ἐπιθυμία της ἦτο δι' ἐμὲ προσταγή — ἔγραψα λοιπὸν ἀμέσως πρὸς ἓνα φίλον μου εἰς Νέαν Ὑόρκην καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μοι πέμψῃ ὅσον τάχιστα ἓνα φωνογράφον, εἴτε ἀντὶ χρημάτων εἴτε ἐξ ἀγάπης καὶ φιλίας (τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἔνεκα τῆς οικονομικῆς μου θέσεως θὰ μοι ἦτο προτιμότερον). Πραγματικῶς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔλαβα τὸν φωνογράφον — καὶ ᾤφειλον νὰ πληρώσω 25 λίρας στερελίνας.

Δὲν εἶμαι πλούσιος ἄνθρωπος ἀπ' ἐναν-

τίας — ἐν τούτοις ὅμως, χάρις εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ εὐπιστίαν τοῦ ράπτου μου ἀφ' ἐνὸς καὶ εἰς τὴν τέχνην ἀφ' ἐτέρου τοῦ νὰ ὑπερνικῶ εὐκόλως τὰς δυσχερείας τοῦ βίου, ἤμην εἰς θέσιν νὰ προσφέρω τὴν λατρείαν μου εἰς τὴν ἐκλεκτὴν τῆς ψυχῆς μου, χωρὶς νὰ κοκκινίσω διὰ τὴν ἐξωτερικὴν μου περιβολήν. Καὶ ὀφείλω βεβαίως νὰ ὁμολογήσω ὅτι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιουσίαν μου, διέπραττον διὰ τῆς συμπεριφορᾶς μου μικράν τινα ἀπάτην, ἀλλ' ἐπραττον τοῦτο ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα μὴ δώσω ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐρωμένην μου νὰ βασανίζεται καὶ νὰ τυραννῆται μὲ σκέψεις περὶ τῆς πενίας μου, ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι προέβλεπον ὅτι ὁ πατήρ αὐτῆς, ὅστις ἦτο πλουσιώτατος, ἂν ἐμάνθανε τὴν πραγματικὴν κατάστασιν τῶν οικονομικῶν μου, θὰ παρεῖχε μεγάλας δυσχερείας εἰς δύο ἐρώσας καρδίας.

Ἄμα ὡς ἔλαβον τὸν φωνογράφον, ἔσπευσα εἰς τὴν